

CURS D'AUTOAPRENENTATGE DE LLENGUATGE JURÍDIC

Anna CERVERA I CAMINAL

Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya

1. UN CURS QUE RESPON A UNES NECESSITATS

Tothom sap que una bona part del personal del Departament de Justícia utilitza bàsicament el llenguatge jurídic, però també tothom coneix l'ús exclusiu del castellà en l'àmbit jurídic des de fa segles. Aquesta situació ha provocat que la recuperació del llenguatge jurídic català s'hagi traduït en un llenguatge castellanitzat, basat en la traducció, ple d'incorreccions i poc modernitzat, amb una terminologia recarregada, ple de fórmules d'humiliació i afalac, amb una puntuació inadequada i ple d'ambigüitats.

A més, a tot això cal afegir el poc coneixement del llenguatge juridico-administratiu català entre una gran part dels usuaris d'aquest llenguatge d'especialitat, sobretot entre el personal de l'Administració de justícia, entre jutges i fiscals, però també entre advocats, notaris, registradors, etc. Aquest poc coneixement fa que la major part dels usuaris se senti insegura utilitzant el català i opti pel castellà.

Per solucionar aquesta falta de competència i poder dotar el personal de les oficines i dels òrgans judicials dels coneixements necessaris de llenguatge jurídic català per poder exercir la seva feina i, consegüentment, impulsar l'ús del català en l'àmbit judicial, el Departament va oferir un curs de llenguatge jurídic català de 60 hores, la primera edició del qual va tenir lloc l'any 2001. Per impartir aquests cursos, els lingüistes dels jutjats, encarregats de la normalització lingüística en aquest àmbit, van elaborar tres dossiers (un de teoria, un d'exercicis i un de models de documents), que s'adeqüen als continguts i que, encara avui, es reparteixen entre els assistents.

Paral·lelament, l'any 2001 la Direcció General de Política Lingüística

va crear el Certificat de coneixements suficients de llenguatge jurídic (certificat J), adreçat especialment als professionals del món del dret, que permet acreditar la capacitat d'elaborar amb adequació i correcció els textos jurídics escrits més usuals.

La bona acceptació del curs i la manca de materials per preparar la prova per obtenir el certificat J van fer que els serveis lingüístics del Departament es plantejessin la possibilitat d'elaborar el curs en suport digital, partint del material que s'utilitzava per als cursos presencials —sobretot pel que fa als exercicis i a la documentació— i de les fitxes de criteris lingüístics elaborades pel Departament i penjades a la seva pàgina web (<<http://www.gencat.net/justicia/llengua/criteris/index.htm>>), pel que fa a bona part de la teoria, i seguint la tecnologia que ja s'havia emprat anys enrere amb el Curs d'autoaprenentatge de nivell B, també elaborat pel Departament.

El Curs de llenguatge jurídic, tal com s'havia fet amb el Curs de nivell B, es va penjar a la pàgina web del Departament de Justícia (<<http://www.gencat.net/justicia/serveis/linguistic/formar/index.htm>>), fet que ha permès estendre els continguts entre el personal que no pot assistir als cursos presencials i també entre tots els professionals de l'àmbit jurídic que hi puguin estar interessats.

2. UN AMPLI VENTALL D'USUARI

El Curs d'autoaprenentatge de llenguatge jurídic s'adreça al personal de les oficines i òrgans judicials i d'altres organitzacions i persones dels diversos àmbits vinculats al Departament de Justícia, però també és interessant per a tots els professionals de l'àmbit jurídic (advocats, procuradors, notaris, professors, etc.), per als estudiants universitaris i per a totes les persones que, per una raó o una altra, hi puguin estar interessades.

3. UNS OBJECTIUS MOLT CLARS

El material d'aquest Curs s'adiu amb el contingut del certificat J de coneixements de llenguatge jurídic de la Direcció General de Política Lingüística i té com a objectiu fonamental estendre els coneixements del Curs impartit pel Departament al personal que no pot assistir a les classes presencials i a tothom que es vulgui preparar l'examen de nivell J de coneixements de llenguatge jurídic de la DGPL.

A més, pretén dotar el personal i la resta de professionals del món jurídic dels coneixements necessaris per elaborar amb adequació i correcció els textos jurídics més usuals en català i contribuir a aconseguir un model de llenguatge jurídic, modern i útil. Finalment, cal dir que el Curs també pretén aconseguir una millora i l'estandardització dels documents que s'hi utilitzen.

En definitiva, el Curs ha volgut incorporar els criteris internacionals del Plain English Movement i de les associacions de consumidors i usuaris que, des dels anys seixanta, han buscat una simplificació del llenguatge jurídic a través de l'eliminació dels elements superflus, de l'organització lògica de la informació, de la divisió del contingut en títols i subtítols, de la millora del disseny i de la preferència per una llengua planera, allunyant-se, així, del llenguatge jurídic poc modernitzat i aferrat a la tradició.

4. DESCRIPCIÓ DEL PROGRAMA

Des d'un punt de vista informàtic, en el Curs d'autoaprenentatge de llenguatge jurídic s'ha emprat la mateixa tecnologia que ja es va fer servir per al Curs de nivell B. Així, té les característiques següents:

1. La part dels exercicis és una base de dades amb la programació de Visual ++ adequada, que valida els continguts dels exercicis del curs mitjançant una font tipogràfica d'ample unidimensional, que simplifica totalment el procés de comprovació i de valoració percentual d'encert.

2. La part que correspon a la teoria i als documents està suportada en el sistema d'ajuda general de l'Office (*arxiu help*), que permet indexar els continguts i fer enllaços necessaris entre si.

Per emprar el programa, cal descarregar-lo des de la pàgina web del Departament (<<http://www.gencat.net/justicia/llengua/autoaprenentatge/llengjur.htm>>) i instal·lar-lo a la unitat local de l'usuari seguint les indicacions que apareixen quan cliquem sobre aquesta adreça. El Curs disposa de dues versions. La primera és per als usuaris que tenen instal·lat al seu ordinador l'Access 97 o superior, que conté una versió sense arxius DAO (arxius de lliure disponibilitat), i la segona és per als usuaris que no tenen Access 97 o superior, que conté una versió amb els arxius DAO que permeten fer funcionar la base de dades.

5. NAVEGANT PEL CURS D'AUTOAPRENTATGE DE LLENGUATGE JURÍDIC

Pel que fa al contingut del Curs, cal dir que està dividit en tres parts fonamentals: una de teoria, que consta de 14 temes; l'altra, de 36 exercicis, i una tercera de documentació, que consta de 15 documents. Els alumnes poden accedir als continguts del Curs a partir de les quatre possibilitats que ofereix el programa: accedir als temes (teoria), anar directament o a través de la teoria als exercicis (pràctica), accedir a l'estructura dels documents i als exemples, i també consultar directament la teoria corresponent a cada exercici.

5.1. *Els continguts teòrics del Curs*

Els continguts teòrics del Curs s'estructuren en cinc grans àmbits (criteris d'estil i de redacció aplicats a la documentació jurídica, qüestions gramaticals, convencions, terminologia i fraseologia i documentació), presentats en dues parts; una part essencialment teòrica i una segona part de documentació.

A la part bàsicament teòrica, s'hi pot accedir des del botó Ajuda de la pantalla inicial, que remet a l'índex per temes i des de cadascun dels exercicis. Conté aspectes que permeten redactar documents que transmetin la informació de manera entenedora, com ara elaborar oracions que respectin l'estructura bàsica de la frase, utilitzar enllaços precisos al llarg del text, usar correctament els signes de puntuació, i evitar les construccions nominals i els usos dels verbs buits. També conté qüestions merament convencionals, com l'ús de majúscules i minúscules, l'ús de les abreviacions —que conté, a més, una llista de les abreviacions més freqüents per concepte ordenades alfabèticament—, els tractaments personals, les fórmules d'afalac, l'ús dels tractaments protocol·laris —que també conté una llista dels més freqüents en l'àmbit jurídic— i l'ús d'un llenguatge no sexista.

D'altra banda, es tracten algunes qüestions gramaticals que tenen una forta incidència en llenguatge jurídic i que comporten construccions incorrectes, sovint per la influència del castellà. En aquest sentit, es tracta en primer lloc dels pronoms febles *en* i *hi* i de l'ús pronominal incorrecte de *mateix*, atès que el català, a diferència del castellà, disposa dels pronoms febles adverbials per substituir certs complements, que eviten repeticions innecessàries, l'ús excessiu dels adjectius possessius i l'ús dels pronoms *aquest* o *ell*. En segon lloc, es tracten els usos incorrectes o no recomanables dels

temps verbals i, en tercer lloc, els usos semàntics o morfològics incorrectes d'alguns verbs concrets. Totes les explicacions teòriques estan il·lustrades amb un bon nombre d'exemples que ajuden força a comprendre-ho.

Finalment, hi ha un apartat de terminologia i fraseologia que conté una llista bàsica de la terminologia i fraseologia jurídica i administrativa més freqüent ordenada alfabèticament des de la forma castellana.

A més, el Curs conté tots els documents que conformen la prova de nivell J de la Junta Permanent de Català (demanda, querella, denúncia, recurs, acta judicial, citació, diligència, provisió, interlocutòria, sentència, acta notarial, testament, àpoca, conveni i contracte). Es pot accedir als documents des del botó Documents de la pantalla inicial, que ens remet a un índex on apareixen tots els documents. Cadascun dels documents té una estructura on es veuen les parts fonamentals de cada document, el contingut essencial i l'estructuració o la redacció de cadascuna d'aquestes parts, si és que està molt fixada. A més, hi ha un exemple que permet que l'usuari vegi més clarament la redacció dels documents.

Convé destacar que tot i que el Curs d'autoaprenentatge de llenguatge jurídic està pensat per treballar-hi en pantalla, els temes teòrics i els documents (estructures i exemples) es poden imprimir, de manera que es pot facilitar el procés d'aprenentatge.

Cadascun dels temes teòrics té els exercicis corresponents, excepte en dos casos: en el tema que tracta dels tractaments protocol·laris i en el tema que tracta de l'ús del llenguatge no sexista. Sobre l'apartat de documentació, no hi ha exercicis, ja que les diferents redaccions possibles fan inviable una avaluació digital.

5.2. *Els continguts pràctics del Curs*

El Curs consta de 36 exercicis, distribuïts entre els 14 temes de teoria, tenint en compte que hi ha dos temes que no tenen exercicis. Als continguts pràctics, s'hi pot accedir des de la pantalla inicial com a usuari anònim, opció que no permet guardar les respostes, o com a usuari registrat, opció que, a diferència de l'anterior, permet guardar les respostes.

Els exercicis són interactius, per tant l'usuari podrà avaluar-ne els resultats (si clica sobre el botó Avalua), és a dir, podrà saber el nombre de respostes encertades sobre el total de preguntes i també tenir un percentatge, podrà saber quines són les respostes encertades i les no encertades, perquè el programa les marcarà amb colors diferents, i quina és la solució de l'exercici sense necessitat de fer-lo (si clica sobre el botó Mostra solu-

cions), i podrà fer tantes vegades com vulgui cadascun dels exercicis, per comprovar el nivell de progressió, i anar endavant o endarrere dels exercicis de la manera que li resulti més còmoda.

Hi ha diversos tipus d'exercicis:

1. Emplenar buits amb la forma correcta;
2. Escriure la forma correcta entre unes quantes de possibles;
3. Dir si una forma és correcta o incorrecta i, si és incorrecta, escriure'n la forma correcta;
4. Relacionar un terme amb la seva definició o una paraula amb la seva abreviació;
5. Escriure o reescriure textos sencers amb la puntuació adequada.

Tots els exercicis són de resposta tancada per permetre l'autoavaluació automàtica.

Tot i que hi ha alguns aspectes de redacció que, de moment, no es poden practicar sense el suport presencial d'un professor, creiem que el Curs pot ser una eina útil per a tothom que es vulgui preparar l'examen de nivell J de coneixements de llenguatge jurídic de la Direcció General de Política Lingüística, que pot ajudar a elaborar amb adequació i correcció els textos jurídics més usuals en català i contribuir a aconseguir un model de llenguatge jurídic modern i útil, i que, en definitiva, pot ser una eina útil per impulsar l'ús del català en un àmbit històricament tan advers com el jurídic i el judicial.